

مثلت انتخابات

(جایگاه مجلس، مردم و کاندیدا)

رضا طریز آبادی

انتشارات هاوژین

سرشناسه: خطی - ریاضی، رضا / ۱۳۶۳

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام (Iran. Laws, etc)

عنوان و نام پدیدآور: مثلث انتخابات (جایگاه مجلس، قوانین و احکام) / رضا خطی دیزآبادی

مشخصات نشر: ساری: هاوژین، ۱۳۹۹ مشخصات ظاهری: ۲۰۲ ص

شابک: ۳ - ۲۲ - ۶۹۹۱ - ۶۲۲ - ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: ایران. مجلس شورای اسلامی - انتخابات - قوانین و مقررات

(Iran. Islamic Parliament-- Elections - Law and legislation)

ایران. مجلس شورای اسلامی - اختیارات و وظایف (Iran. Males-e)

(Shora-ye Eslami - Powers and duties)

رده‌بندی کنگره: JQ ۵/۱۷۸۷

رده‌بندی دیویی: ۳۲۸ / ۵۵

شماره کتابشناسی ملی: ۶۲۰۱۳۷۹

انتشارات هاوژین

مثلث انتخابات (مجلس، مردم و داندید)

رضا خطی دیزآبادی

طراح جلد: سمیرا سادات خاتمی

صفحه آرا: حامد حیدری فرد

چاپ نخست - ۱۳۹۹

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

مازندران - ساری، تلفن: ۰۱۱-۳۳۳۶۱۲۳۹

Email: havzhin.publish@yahoo.com

فهرست

۱۳	مقدمه
----	-------------

فصل اول: کلیات

۱۶	بخش اول: تمایل انسان‌ها بر زندگی گروهی و جمعی
۱۶	بخش دوم: اساس آیداری جوامع بشری
۱۶	بند اول: ضرورت و سر د حکومت و حاکمان
۱۸	حکومت و ارکان آن در نظام جمهوری اسلامی ایران
۱۹	بند دوم: عدالت در قانون گذاری
۲۴	بخش سوم: بایستگی و شایستگی کاندیداء اصلح
۲۴	بند اول: شرایط عام داوطلبین مجلس
۲۶	بند دوم: شرایط خاص داوطلبین مجلس

فصل دوم - قوه‌ی مقننه

۳۱	اعمال قوه‌ی مقننه
۳۳	ترکیب نهاد قوه‌ی مقننه
۳۴	بخش اول: کلیات مجلس شورای اسلامی
۳۴	بند اول - انتخابات
۳۵	اول - زمان انتخابات و دوره‌ی نمایندگی
۳۵	دوم - هیأت اجرایی انتخابات
۳۷	سوم - مقدمات انتخابات
۳۷	الف - شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شونده‌گان

۳۹	ب - اعلام داوطلبی و تایید صلاحیت
۴۱	ج - تبلیغات
۴۲	چهارم - کیفیت انتخابات و اخذ رأی
۴۲	الف - نظام های انتخاباتی
۴۳	یک - نظام اکثریت
۴۴	دو - نظام انتخابات فردی، جمعی و فهرستی
۴۶	ب - نظام انتخابات تناسبی
۴۶	ب - نظام حقوقی انتخابات در جمهوری اسلامی ایران
۴۸	پنجم - تمایز انتخابات
۴۹	ششم - نظارت بر انتخابات
۵۱	بند دوم - ساختار، اجلاس شورای اسلامی
۵۱	اول - تشکیل و افتتاح مجلس
۵۲	دوم - رسیدگی به اعتبار نامه نمایندگان
۵۲	الف - طرح قضیه
۵۴	ب - نقد قضیه
۵۵	ج - مقررات
۵۷	سوم - اداره ی مجلس
۵۷	الف - هیأت رئیسه
۵۷	یک - هیأت رئیسه ستی و موقت
۵۸	دو - هیأت رئیسه دائم
۵۸	ب - کمیسیون ها
۵۹	یک - ضرورت تشکیل کمیسیون
۶۰	دو - مقررات مشترک کمیسیون ها
۶۲	سه - انواع کمیسیون ها
۶۵	چهارم جلسات مجلس
۶۵	الف - تشکیل جلسات و رسمیت آن ها

۶۷	ب - علنی بودن جلسات
۶۷	یک - اصل علنی بودن
۶۸	دو - استثناء (جلسه غیر علنی)
۶۹	پنجم - نطق و مذاکره
۶۹	الف - نطق ها
۷۰	ب - مذاکرات
۷۲	ششم - حضور اعضای قوه‌ی مجریه و شورای نگهبان در مجلس
۷۲	الف - حضور اعضای قوه‌ی مجریه
۷۳	ب - حضور اعضای شورای نگهبان
۷۴	هفتم - رأی
۷۴	الف - کیفیت رأی
۷۶	ب - کمیت رأی
۷۸	بند سوم - نمایندگان
۷۸	اول - نمایندگی
۷۹	دوم - سمت نمایندگی
۸۰	سوم - سوگند نمایندگان
۸۱	چهارم - مصونیت نمایندگان
۸۲	الف - عدم مسئولیت نمایندگان در ایفای وظایف نمایندگی
۸۳	ب - مصونیت از تعرض و عدم پیش‌بینی آن در قانون اساسی
۸۴	پنجم - تعهدات و حقوق نمایندگان
۸۴	الف - تعهدات
۸۴	ب - حقوق
۸۶	ششم - قطع دوره‌ی نمایندگی
۸۸	بخش دوم: وظایف و اختیارات مجلس شورای اسلامی
۸۹	مبحث اول - قانون‌گذاری
۸۹	بند اول - قوانین

۸۹	اول - قوانین معمولی
۸۹	الف - صلاحیت عام مجلس در وضع قانون
۹۰	ب - صلاحیت اختیاری مجلس در وضع قوانین
۹۱	دوم - قوانین خاص و سازمان دهنده
۹۲	سوم - قوانین تفویضی
۹۲	الف - قوانین آزمایشی
۹۵	ب - تصویب دائمی اساسنامه‌ی دستگاه‌های دولتی
۹۷	چهارم - تفسیر قوانین
۹۸	بند دوم - کیفیت الزام‌گذاری
۹۸	اول - ابتکار و نهاد
۹۸	الف - لایحه‌ی قانون
۹۸	یک - تقدیم لایحه
۹۹	دو - استرداد لایحه
۱۰۰	ب - طرح قانونی مجلس
۱۰۱	یک - پیشنهاد طرح
۱۰۱	دو - ضوابط خاص طرح
۱۰۲	ج - طرح پیشنهادی شورای عالی استان‌ها
۱۰۴	دوم - بررسی و تصویب
۱۰۴	الف - بررسی و تصویب عادی لوایح و طرح‌ها
۱۰۵	یک - اعلام وصول طرح‌ها و لوایح و ارجاع آن به کمیسیون
۱۰۶	دو - رسیدگی کلیات در کمیسیون
۱۰۷	سه - رسیدگی و تصویب کلیات در جلسه‌ی علنی (شور اول)
۱۰۷	چهار - رسیدگی مواد در کمیسیون
۱۰۸	پنج - رسیدگی و تصویب مواد در جلسه‌ی علنی (شور دوم)
۱۱۰	شش - ضرورت وجود شور نهایی
۱۱۱	ب - بررسی و تصویب فوری لوایح و طرح‌ها

۱۱۲	یک - لوایح و طرح های یک فوریتی
۱۱۳	دو - لوایح و طرح های دو فوریتی
۱۱۴	سه - لوایح و طرح های سه فوریتی
۱۱۴	ج - نکات مشترک مربوط به بررسی لوایح و طرح ها
۱۱۶	سوم - نظارت بر مصوبات مجلس و تأیید آن
۱۱۶	الف - ضرورت تطبیق قوانین با شرع و قانون اساسی
۱۱۷	ب - نظارت شورای نگهبان بر مصوبات مجلس
۱۱۸	ج - حل اختلاف شورای نگهبان و مجلس
۱۱۹	چهار - امضای مصوبات توسط رئیس جمهور
۱۲۲	پنجم - انتشار قانون
۱۲۳	مبحث دوم - نظارت
۱۲۳	بند اول - نظارت تأسیسی
۱۲۴	اول - نظارت بر تشکیل دولت
۱۲۴	الف - تسلیم برنامه ی دولت
۱۲۵	ب - رأی اعتماد به وزیران
۱۲۶	ج - رأی اعتماد به هیأت وزیران
۱۲۹	دوم - نظارت بر تغییر وزراء و مسائل مهم و در رد اختلافات در دولت
۱۳۰	بند دوم - نظارت اطلاعی
۱۳۰	اول - اطلاعات مردمی (شکایات مردم از طرز کار قوای سه گانه)
۱۳۰	الف - طرح مطلب
۱۳۲	ب - تحلیل اصل نودم قانون اساسی
۱۳۴	ج - کمیسیون اصل نودم قانون اساسی
۱۳۵	د - کیفیت اجرای اصل نودم قانون اساسی
۱۳۵	یک - شکایت
۱۳۶	دو - رسیدگی و تحقیق
۱۳۷	سه - تصمیمات کمیسیون

- دوم - ابتکار نمایندگان در کسب اطلاع ۱۳۸
- الف - تذکر ۱۳۹
- ب - سؤال ۱۳۹
- یک - سؤال از وزیر ۱۴۰
- دو - سؤال از رئیس جمهور ۱۴۲
- سوم - ابتکار مجلس در کسب اطلاعات (تحقیق و تفحص) ۱۴۴
- الف - نظارت مجلس به منزله‌ی نظارت مردم بر امور ۱۴۴
- ب - آیین تحقیق و تفحص ۱۴۵
- بند سوم - نظارت استصوابی ۱۴۸
- اول - نظارت بر معاهدات و قراردادهای بین‌المللی ۱۴۹
- الف - مفهوم معاهدات و حقوق بین‌المللی و در حقوق اساسی ۱۴۹
- ب - معاهدات بین‌المللی در حقوق اساسی ۱۵۰
- ج - تحلیل حقوق نظارت مجلس بر معاهدات و توافقات بین‌المللی ۱۵۱
- د - آیین تصویب معاهدات و قراردادهای بین‌المللی ۱۵۴
- دوم - نظارت بر تغییر خطوط مرزی ۱۵۶
- الف - اصل استقلال و تمامیت ارضی کشور ۱۵۶
- ب - تغییرات ضروری مرزها و نظارت بر آن ۱۵۷
- سوم - نظارت بر برقراری حالت فوق‌العاده و محدودیت‌های ضروری ۱۵۹
- الف - اصل آزادی و تضمین آن در قانون اساسی ۱۵۹
- ب - حالت استثنایی و محدودیت‌های ضروری ۱۶۰
- ج - نظام حقوقی حالت استثنایی ۱۶۲
- چهارم - نظارت بر صلح دعاوی مالی دولت و یا ارجاع آن‌ها به داوری ۱۶۴
- پنجم - نظارت بر برخی دیگر از اعمال دولتی ۱۶۷
- الف - قرض و استقراض و کمک بلاعوض ۱۶۷
- ب - استخدام کارشناسان خارجی ۱۶۷
- ج - فروش بناها و اموال دولتی ۱۶۸

ششم - بحث نظارت بر دادن امتیاز تشکیل شرکت‌ها و مؤسسات به خارجیان

۱۶۹

الف - طرح مطلب ۱۶۹

ب - قانون اساسی و ممنوعیت مطلق واگذاری امتیاز به خارجیان ۱۷۱

ج - تحلیل حقوقی قضیه ۱۷۲

د - تفسیر شورای نگهبان ۱۷۴

ه - شرکت‌های خارجی و منافع ملی ۱۷۵

بند چهارم - نظارت مالی ۱۷۵

اول - نظارت مجلس بر تدوین بودجه ۱۷۷

الف - ترفیع و شصت بودجه ۱۷۸

ب - تهیه بودجه ۱۸۰

ج - تصویب بودجه ۱۸۱

دوم - نظارت بر اجرا بودجه از طریق دیوان محاسبات کشور ۱۸۳

الف - تشکیل دیوان محاسبات ۱۸۳

ب - اهداف و وظایف دیوان محاسبات ۱۸۴

ج - رسیدگی حساب‌ها در دیوان ۱۸۵

د - گزارش تفریغ بودجه ۱۸۵

بند پنجم - نظارت سیاسی ۱۸۶

اول - مسئولیت سیاسی اعضای قوه مجریه ۱۸۶

الف - مفهوم مسئولیت ۱۸۶

ب - قلمرو مسئولیت سیاسی ۱۸۸

یک - قلمرو مسئولیت نسبت به مقامات ۱۸۸

دو - قلمرو مسئولیت نسبت به موضوعات ۱۸۹

ج - قانون اساسی و مسئولیت سیاسی ۱۹۱

یک - مسئولیت فردی و جمعی وزیران ۱۹۱

دو - مسئولیت سیاسی رئیس جمهور ۱۹۲

مقدمه

مسئله انتخابات یکی از مهم‌ترین آرمان‌پدیده نظام مردم‌سالاری یا دموکراسی است. امروزه انتخابات مبنای کف فرآیند تصمیم‌گیری رسمی است که طی آن مردم برای اداره قانون‌گذاری کشور شخص یا اشخاصی را به مدت معلوم با ریختن رأی به صندوق‌های انتخاباتی برمی‌گزینند.

بنابراین یکی از مؤثرترین الگوهای مطرح شده جهت تحقق نظام دموکراسی اصول انتخابات است. به این معنا که خاستگاه نظام سیاسی کشور، نقش مردم در سیاست و حکومت فرآیند، و میزان اثرگذاری شهروندان در تصمیمات سیاسی لحاظ می‌گردد نکته این که اصل ششم، شصت و دوم و سوم و اصل شصت و هفتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز در خصوص انتخابات اشاره کرده است.

مسئله و اصول انتخابات در حقوق کشورهای دیگر هم مورد پذیرش قرار گرفته است. اصول انتخابات به اندازه‌ای مهم می‌باشد که دین مبین اسلام هم آن را مورد تأکید قرار داده و رعایت آن را لازم دانسته است.

قرآن کریم در سوره‌ی نساء آیه‌ی ۱۴۴ تصریح می‌کند: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ» ای کسانی که ایمان آوردید کافران را برای خود به جای مؤمنان سرپرست و یاور و دوست مگیرید.